Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2020, sen. zn. 29 NSČR 137/2018, ECLI:CZ:NS:2020:29.NSČR.137.2018.1

Číslo: 47/2021

Právní věta: Lze-li se zřetelem ke všem okolnostem již v době, kdy insolvenční soud vydává rozhodnutí o úpadku dlužníka, důvodně předpokládat, že dlužníkem podaným návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, insolvenční soud návrh na povolení reorganizace zamítne podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona bez zřetele k tomu, že dlužník s takovým návrhem předložil reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek (srov. § 148 odst. 2 insolvenčního zákona). Možnost prohlásit (u podmíněně přípustné reorganizace) konkurs na majetek dlužníka proto, že dlužník sleduje (včasným) návrhem na povolení reorganizace nepoctivý záměr [§ 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona], by insolvenční soud neměl jen tehdy, kdyby poté, co rozhodnutí o tomto návrhu odložil na dobu po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, tato schůze předepsanou většinou přijala usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku reorganizací (srov. § 150 insolvenčního zákona). Skutečnosti, které vyjdou najevo v průběhu první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, mohou mít význam pro rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku dlužníka i v těch případech, v nichž schůze věřitelů rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka sama nepřijme. V těch případech, v nichž insolvenční soud dospěje k závěru, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení reorganizace nepoctivý záměr, pak důsledek takového závěru [jímž je zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona] nemůže být odvrácen poukazem na to, že si dlužník předem opatřil souhlas potřebné většiny věřitelů (s reorganizačním plánem) ani poukazem na to, že dlužník reorganizační plán sestavil tak, že jím nemá být poškozen žádný z věřitelů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.09.2020

Spisová značka: 29 NSCR 137/2018

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Reorganizace

Předpisy: § 148 odst. 2 IZ
§ 149 odst. 1 IZ
§ 150 IZ
§ 151 IZ
§ 316 odst. 5 IZ
§ 326 odst. 1 IZ
§ 326 odst. 2 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání dlužníka proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 4. 2018.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 29. 11. 2017 Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) [mimo jiné] zamítl dlužníkův návrh na povolení reorganizace (bod II. výroku), maje za to, že jím je sledován nepoctivý záměr.

2. K odvolání dlužníka (proti bodu II. výroku), věřitele C. a insolvenčního správce (proti dalším výrokům) Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení insolvenčního soudu též v bodě II. výroku.

3. Odvolací soud – vycházeje z ustanovení § 316 až § 320, § 325 a § 326 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

> [1] Ve shodě s insolvenčním soudem a státním zastupitelstvím i odvolací soud dovodil, že dlužník sledoval návrhem na povolení reorganizace nepoctivý záměr.
>
> [2] Insolvenční zákon neobsahuje žádné omezení aplikace § 326 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona i na případy tzv. předjednané reorganizace; insolvenční soud je povinen zamítnout návrh na povolení reorganizace, dojde-li k závěru, že nesplňuje zde uvedené podmínky. Závěr dlužníka, že insolvenční soud mu musí povolit reorganizaci bez dalšího, splňuje-li návrh na povolení reorganizace podmínky § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, ostatně odmítl již Ústavní soud v nálezu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. III. ÚS 2849/17, uveřejněném pod číslem 221/2017 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.
>
> [3] Nepoctivý záměr dlužníka je zřejmý jak z okolností předcházejících zahájení insolvenčního řízení, z okolností spojených s podáním insolvenčního návrhu a návrhu na povolení reorganizace, tak i z průběhu samotného insolvenčního řízení, když (i) jmění dlužníka tvoří kancelářské vybavení, osobní automobil, finanční prostředky na bankovních účtech, obtížně dobytné pohledávky za společností B. Sp. z o. o., bezcenný obchodní podíl v uvedené společnosti; závazky částečně převzaté od věřitele č. 12 a částečně nové, (ii) dlužník nevykonává žádnou činnost a nemá žádné zakázky, (iii) reorganizace má být provedena tak, že pohledávky za majetkovou podstatou budou uhrazeny zcela a další pohledávky (dlužníkem vybraných věřitelů) budou uhrazeny v rozsahu 20 %, zbývající pohledávky zaniknou, (iv) majetkové propojení dlužníka s věřitelem č. 12 je zjevné, byť zde nejsou zřejmé žádné formalizované vazby, (v) není ničeho známo o osobách ve vlastnické struktuře dlužníka, zejména zda a jaký zájem mají tyto osoby na reorganizaci dlužníka navrženým způsobem a (vi) ze zdůvodnění uznání pohledávky věřitele č. 12, věřitele č. 14 a popření pohledávky věřitele č. 3 je zjevné, že dlužník v rámci přezkoumávání přihlášených pohledávek selektivně popřel pohledávky těch věřitelů, u nichž neměl zajištěno vstřícné stanovisko k jím navrhovanému způsobu řešení úpadku.
>
> [4] Přestože dlužník má „obchodní závod“ ve smyslu § 502 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, jenž odpovídá pojmu „podnik“ dle § 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, nejde o podnik provozuschopný, když dlužník nemá žádné zakázky a kromě správy vlastního

majetku nevykonává žádnou činnost.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. jednak argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jednak argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

5. Jde o tyto otázky:

[1] Je postoj státního zastupitelství významnější než postoj ostatních přihlášených věřitelů, navzdory tomu, že jen přebírá závěry soudu a nekoná žádné vlastní šetření?

[2] Je okolnost, že dlužník je vlastněn zahraničními osobami, důvodem pro závěr o nepoctivosti záměru dlužníka?

[3] Může insolvenční soud při splnění formálních podmínek (dlužníkem) nevyhovět návrhu na povolení tzv. předjednané reorganizace?

[4] Může jít o nepoctivý záměr dlužníka, není-li reorganizací poškozen žádný z věřitelů?

[5] Je přípustné, aby závěr o údajném nepoctivém záměru dlužníka (založený též na dohadech jednoho z věřitelů) sloužil k upřednostnění zájmu tohoto věřitele? Jinak řečeno, je zabezpečena dostatečná ochrana společného zájmu věřitelů před zneužitím institutu „nepoctivého záměru“ k upřednostnění zájmu jiných věřitelů?

[6] Může insolvenční soud odložit rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (při splnění formálních podmínek tzv. předjednané reorganizace) s tím, že je nutné znát postoj věřitelů, a následně (aniž vyšly najevo nové skutečnosti nebo hlasovala schůze věřitelů) zamítnout návrh na povolení reorganizace pro nepoctivý záměr dlužníka?

[7] Může insolvenční soud „vnutit určitý způsob řešení úpadku“ proti vůli většiny věřitelů?

[8] Jaké náležitosti musí mít odůvodnění závěru soudu o nepoctivém záměru dlužníka?

6. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, dále též jen „o. s. ř.“), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil v rozsahu, v němž rozhodly o návrhu na povolení reorganizace a věc (potud) vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

7. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že se odchýlil od závěru dovolacího soudu, že odvolací soud je povinen zrušit napadené rozhodnutí soudu prvního stupně, je-li nepřezkoumatelné (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 33 Odo 1285/2004), a že se musí dostatečně vypořádat (v důvodech rozhodnutí) s argumentací účastníků řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4389/2009).

8. Insolvenčnímu soudu pak dovolatel vytýká, že se nedržel záměru [byť odporujícímu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, uveřejněnému pod číslem 96/2011 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 96/2011“)] vyčkat s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku dlužníka do rozhodnutí schůze věřitelů o povolení reorganizace a zamítl návrh na povolení reorganizace (po

přezkumném jednání a první schůzi věřitelů), aniž věřitelům umožnil hlasovat o způsobu řešení úpadku dlužníka.

9. Následně dovolatel polemizuje s důvody, pro které odvolací soud shledal jeho návrh na povolení reorganizace nepoctivým, namítaje jejich rozpor s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011, uveřejněným pod číslem 112/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 112/2012“).

III.
Přípustnost dovolání

10. S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (článek II, bod 2., části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

11. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaného dovolání. Dovolání v dané věci (pro něž neplyne žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř.) může být přípustné jen podle ustanovení § 237 o. s. ř. Důvod připustit dovolání podle uvedeného ustanovení Nejvyšší soud nemá ohledně otázek ad 1/ a 2/, jelikož na jejich řešení napadené rozhodnutí nespočívá; není založeno ani na argumentaci, že stanovisko státního zastupitelství má zvláštní či zvýšený význam pro řízení (otázka ad 1/), ani na závěru, že nepoctivost záměru dlužníka plyne z toho, že má zahraničního vlastníka (otázka ad 2/) [pro odvolací soud byla významná nejasná vlastnická struktura dlužníka].

12. Nejvyšší soud nicméně shledává dovolání přípustným (dle § 237 o. s. ř.) pro zodpovězení otázek ad 3/ až 7/ (pro rozhodné znění insolvenčního zákona dovolacím soudem neřešených). Otázkou ad 8/ vystihuje dovolatel z obsahového hlediska tzv. jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci těchto vad zkoumá dovolací soud u přípustného dovolání z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), takže Nejvyšší soud neshledává účelným zabývat se (poté, co dovolání připustil pro řešení otázek ad 3/ až 7/) samostatně přípustností dovolání k otázce ad 3/; s námitkami vznesenými v souvislosti s touto otázkou se vypořádá v mezích přípustného dovolání.

IV.
Důvodnost dovolání

13. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

14. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

15. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

16. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

Podle § 8 insolvenčního zákona ustanovení části první a třetí tohoto zákona se použijí, jen nestanoví-li tento zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak.

Z ustanovení § 148 insolvenčního zákona se podává, že insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu, je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením (odstavec 1). Jestliže dlužník společně s insolvenčním

návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, spojí insolvenční soud s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (odstavec 2).

Dle § 149 odst. 1 insolvenčního zákona, nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku.

Podle § 150 insolvenčního zákona, má-li insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku podle § 149 odst. 1 a je-li dlužník podnikatelem, u kterého je podle tohoto zákona přípustná reorganizace, schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku může též přijmout usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku konkursem nebo reorganizací.

Ustanovení § 152 insolvenčního zákona pak určuje, že přijme-li schůze věřitelů usnesení podle § 150, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku podle tohoto usnesení. To neplatí, je-li v době přijetí usnesení o způsobu řešení úpadku dlužníkem osoba, u které zákon tento způsob řešení úpadku vylučuje, nebo je-li přijaté usnesení v rozporu s reorganizačním plánem přijatým všemi skupinami věřitelů, který dlužník předložil insolvenčnímu soudu po rozhodnutí o úpadku; § 54 odst. 1 se nepoužije.

Z § 316 insolvenčního zákona plyne, že reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu (odstavec 3). Reorganizace je přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obratu dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno (odstavec 4). Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezení podle odstavce 4 se nepoužije (odstavec 5).

Podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, insolvenční soud zamítne návrh na povolení reorganizace, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že jím je sledován nepoctivý záměr.

17. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (20. 3. 2017) a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznala změn.

18. Otázkou, kdy lze s rozhodnutím o úpadku spojit (u dlužníka, který je podnikatelem) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (§ 148 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) se Nejvyšší soud zabýval (ve vazbě na reorganizaci) již v R 96/2011. Tam vysvětlil, že je-li dlužník podnikatelem, u kterého je reorganizace podle insolvenčního zákona (objektivně vzato) přípustná, nelze s rozhodnutím o úpadku spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku. Insolvenční soud v takovém případě není oprávněn rozhodnout o dlužníkově včas podaném a opodstatněném návrhu na povolení reorganizace až do skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku. Nevznese-li k výzvě insolvenčního soudu návrh na přijetí usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku žádný z přítomných věřitelů, je tím příslušný bod konání této schůze věřitelů vyčerpán.

19. Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že schůze věřitelů může v takovém případě (rozuměj tehdy, je-li reorganizace objektivně vzato přípustná) přijmout usnesení o tom, že povoluje způsob řešení dlužníkova úpadku reorganizací, bez zřetele k tomu, že v době konání schůze věřitelů dlužníku nebo některému z přihlášených věřitelů již uplynula lhůta k podání návrhu na povolení reorganizace. Jestliže schůze věřitelů přijme předepsanou většinou usnesení o tom, že způsobem řešení dlužníkova úpadku má být konkurs, je tím pro insolvenční soud v intencích § 152 věty první insolvenčního zákona závazným způsobem určen způsob řešení dlužníka úpadku (konkursem), a to bez zřetele k tomu, že je zde jinak věcně zdůvodněný a včasný návrh dlužníka na povolení reorganizace, jemuž by insolvenční soud jinak (kdyby nebylo usnesení schůze věřitelů podle § 150 insolvenčního zákona) vyhověl.

20. V R 96/2011 pak Nejvyšší soud dále ozřejmil, že je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona sice není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona, je reorganizace přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsaným v témže ustanovení. S rozhodnutím o úpadku proto nelze spojit bez dalšího i rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka a předmětem jednání první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku. Jestliže však lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona marně uplyne ještě před konáním oné (první) schůze věřitelů, stává se reorganizace dlužníka definitivně nepřípustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřípustnou, není pro insolvenční soud závazné.

21. Nejvyšší soud k tomu podotýká, že byť se závěry R 96/2011 vztahovaly k insolvenčnímu zákonu ve znění účinném do 30. 6. 2010, jsou nadále použitelné i v poměrech insolvenčního zákona ve znění rozhodném pro tuto věc.

22. V poměrech této věci pak jde o situaci, kdy reorganizace dlužníka – podnikatele podle insolvenčního zákona sice není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro (objektivní) přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. Jde o reorganizaci přípustnou podmíněně, za předpokladu, že dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek (§ 316 odst. 5 insolvenčního zákona).

23. Již na tomto místě pak Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st. 1/96, uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona.

Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem jazykovým.

24. Pro oba sanační způsoby řešení úpadku (reorganizaci a oddlužení) je základním principem poctivost, kterou se do insolvenčního zákona promítá právní zásada *nemo turpitudinem suam allegare potest* (nikdo nemůže těžit ze svého nepoctivého jednání). Samotná poctivost se projevuje především v tom, že osoba, jež prosazuje řešení úpadku tímto způsobem (v případě oddlužení dlužník, v případě reorganizace navrhovatel reorganizace či předkladatel reorganizačního plánu), bude mít snahu vyřešit úpadek způsobem, který zohlední oprávněné zájmy věřitelů, a to zejména co nejrychlejší, nejvyšší a zásadně poměrné uspokojení jejich pohledávek při dodržení postupů stanovených insolvenčním zákonem. Právní normy obsahující požadavek poctivosti přitom patří k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Závěr, že osoba prosazující řešení úpadku sanačním způsobem sleduje nepoctivý záměr, bude závislý vždy na posouzení konkrétních okolností, jež vyjdou najevo v rámci daného insolvenčního řízení [srov. shodně (k poctivosti dlužníkova záměru při reorganizaci) např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sen. zn. 29 NSČR 15/2016, uveřejněné pod číslem 105/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 105/2019“), odstavec 28].

25. Při řešení úpadku reorganizací požaduje insolvenční zákon poctivý záměr vždy s ohledem na danou fázi reorganizace. Ve fázi od podání návrhu na povolení reorganizace do rozhodnutí o tomto návrhu brání nepoctivý záměr povolení reorganizace [§ 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona]. Nepoctivý záměr může být dále důvodem k tomu, aby insolvenční soud omezil dispoziční oprávnění dlužníka (§ 332 insolvenčního zákona). Od povolení reorganizace do uplynutí lhůty k předložení reorganizačního plánu se pak případná nepoctivost záměru (spočívající v tom, že není řádně pokračováno v sestavování plánu, eventuálně v postupu, který by mohl reorganizaci zmařit) osoby, jež připravuje reorganizační plán, může projevit tak, že insolvenční soud podle § 339 odst. 4 insolvenčního zákona tuto osobu z přípravy reorganizačního plánu vyřadí (srov. opět R 105/2019, odstavec 30.). A konečně, nepoctivý záměr je i důvodem pro neschválení reorganizačního plánu [§ 348 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona].

26. Ve shodě s tím, co bylo řečeno v odstavcích 23. až 25., Nejvyšší soud uvádí, že ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nevyvolává žádné pochybnosti o svém významu a jeho dikce (doslovné znění) nezakládá žádný rozpor s jeho smyslem a účelem. To ostatně potvrzují i závěry obsažené v (odvolacím soudem zmíněném, srov. odst. 3. bod 2/ výše) nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2849/17, vydaném k dovolatelově stížnosti přímo v této věci. Jinak řečeno, ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona nevyvolává žádné pochybnosti o tom, že vyjde-li v insolvenčním řízení najevo, že podaným návrhem na povolní reorganizace je sledován nepoctivý záměr, je insolvenční soud oprávněn takový návrh zamítnout.

27. Dovozuje-li dovolatel, že pravidlo vyjádřené v § 148 odst. 2 insolvenčního zákona brání insolvenčnímu soudu v aplikaci pravidla formulovaného v § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona [že okolnost, že dlužník společně s insolvenčním návrhem, ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci, předloží reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek, nedovoluje insolvenčnímu soudu zamítnout takový návrh na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, a že insolvenční soud (naopak) musí v takovém případě reorganizaci (bez dalšího) povolit], pak přehlíží, že ustanovení §

148 se ve struktuře insolvenčního zákona nachází v jeho části první [Část první (Obecná část), Hlava IV (Projednání úpadku a rozhodnutí o něm)], kdežto ustanovení § 326 v jeho části druhé (Část druhá (Způsoby řešení úpadku), Hlava II (Reorganizace)]. Z ustanovení § 8 insolvenčního zákona přitom plyne, že ustanovení části první insolvenčního zákona se použijí, jen nestanoví-li insolvenční zákon v části druhé ohledně některého ze způsobů řešení úpadku jinak. Jinak řečeno, (již) z ustanovení § 8 insolvenčního zákona plyne, že aplikace pravidla formulovaného v ustanovení § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona má přednost před aplikací pravidla vyjádřeného v ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona.

28. Ještě jinak řečeno, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem již v době, kdy insolvenční soud vydává rozhodnutí o úpadku dlužníka, důvodně předpokládat, že dlužníkem podaným návrhem na povolení reorganizace je sledován nepoctivý záměr, insolvenční soud návrh na povolení reorganizace zamítne (současně může zamítnout) podle § 326 odst. 1 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona bez zřetele k tomu, že dlužník s takovým návrhem předložil reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše pohledávek (srov. § 148 odst. 2 insolvenčního zákona).

29. V poměrech dané věci z výše řečeného plyne, že insolvenční soud nebyl povinen spojit s rozhodnutím o úpadku (automaticky) rozhodnutí o povolení reorganizace jen proto, že mu dlužník s návrhem na povolení reorganizace předložil již schválený (předepsanou většinou zajištěných a nezajištěných věřitelů) reorganizační plán. Odtud se podává, že (při pochybnostech o poctivosti dlužníkova záměru) insolvenční soud také mohl odložit (posunout) rozhodnutí o způsobu řešení úpadku na pozdější dobu (do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku); srov. § 149 odst. 1 insolvenčního zákona. Požadavek insolvenčního zákona, aby v takovém případě insolvenční soud nerozhodl o způsobu řešení úpadku dlužníka před skončením první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 část věty za středníkem insolvenčního zákona), není motivován jen tím, že na takové schůzi se věřitelé mohou k řešení dlužníkova úpadku závazně vyslovit (§ 150 a § 152 insolvenčního zákona), nýbrž i tím, že schůze věřitelů je vrcholným věřitelským orgánem (srov. § 46 odst. 1 insolvenčního zákona), jehož prostřednictvím se věřitelé vyslovují k zásadním otázkám insolvenčního řízení, definovaným pro příslušné stadium insolvenčního zákona buď zákonem, nebo příslušným kvórem věřitelů; srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, uveřejněné pod číslem 34/2014 Sb. rozh. obč. Jinak řečeno, skutečnosti, které vyjdou najevo v průběhu první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, mohou mít význam pro rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku dlužníka i v těch případech, v nichž schůze věřitelů rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dlužníka sama nepřijme. Přitom je ovšem nutno míti na paměti, že judikatura Nejvyššího soudu (srov. opět R 96/2011) je ustálena v závěru, že i tam, kde insolvenční soud nespojil s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku, se pravidlo, že je v takové situaci zásadně vyloučeno přijmout rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkova úpadku před skončením (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, neprosazuje bezvýjimečně. Typově to platí tehdy, je-li možnost jiného způsobu řešení úpadku dlužníka než je konkurs závislá jen a pouze na procesní aktivitě dlužníka. O takový případ jde [jak opět dokládají závěry R 96/2011 (srov. odstavec 20. výše)], je-li dlužník podnikatelem, u kterého reorganizace podle insolvenčního zákona sice není vyloučena podle § 316 odst. 3 insolvenčního zákona, avšak dlužník nesplňuje některý z požadavků formulovaných pro přípustnost reorganizace v ustanovení § 316 odst. 4 insolvenčního zákona. Reorganizace tu je přípustná podmíněně, za předpokladu, že dlužník ve spojení se včas podaným návrhem na povolení reorganizace předloží ve lhůtě určené v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona reorganizační plán přijatý způsobem popsaným v témže ustanovení. Lze-li ale takový (dlužníkův) návrh na povolení reorganizace zamítnout (proto, že jím je sledován nepoctivý záměr) již v době, kdy insolvenční soud vydává rozhodnutí o úpadku dlužníka (srov. odstavec 28. výše), pak se tak může stát i v době před skončením první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, která mohla hlasovat o způsobu řešení úpadku dlužníka. U

takové (podmíněně přípustné) reorganizace se zamítnutím dlužníkova návrhu na povolení reorganizace stává reorganizace definitivně nepřípustnou a insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby i před konáním schůze věřitelů prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Usnesení schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkova úpadku vydané poté, co se reorganizace stala definitivně nepřípustnou, není pro insolvenční soud závazné [srov. obdobně (při marném uplynutí lhůty určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem) závěry R 96/2011, citované v odstavci 20. výše). Možnost prohlásit (u podmíněně přípustné reorganizace) konkurs na majetek dlužníka proto, že dlužník sleduje (včasným) návrhem na povolení reorganizace nepoctivý záměr [§ 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona], by insolvenční soud neměl jen tehdy, kdyby poté, co rozhodnutí o tomto návrhu odložil na dobu po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, tato schůze předepsanou většinou přijala (pro něj za této situace závazné) usnesení o způsobu řešení dlužníkova úpadku reorganizací [srov. § 150 insolvenčního zákona a obdobně (pro situaci, kdy lhůta určená k předložení reorganizačního plánu dlužníkem v § 316 odst. 5 insolvenčního zákona má uplynout až po skončení první schůze věřitelů) opět R 96/2011].

30. V situaci, kdy insolvenční soud rozhodl (u podmíněně přípustné reorganizace) o dlužníkově návrhu na povolení reorganizace sice po skončení první schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku, ale bod nabízející této schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkova úpadku nebyl projednán, mu nic nebránilo v následném vydání rozhodnutí o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Na tom nic nemění skutečnost, že insolvenční soud poté, co neprojednal tento bod programu (i další body), ohlásil, že svolá další schůzi s obdobným programem (srov. protokol ze schůze věřitelů konané 27. 11. 2017, B-18); usnesení insolvenčního soudu ze dne 29. 11. 2017 totiž stále bylo usnesením vydaným (přípustně) předtím, než schůze věřitelů sama závazně rozhodla o způsobu řešení úpadku dlužníka.

31. V těch případech, v nichž insolvenční soud dospěje k závěru, že dlužník sleduje podáním návrhu na povolení reorganizace nepoctivý záměr, pak důsledek takového závěru [jímž je zamítnutí návrhu na povolení reorganizace podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona] nemůže být odvrácen poukazem na to, že si dlužník předem opatřil souhlas potřebné většiny věřitelů (s reorganizačním plánem) ani poukazem na to, že dlužník reorganizační plán sestavil tak, že jím nemá být poškozen žádný z věřitelů (takové okolnosti nepoctivý záměr dlužníka nevyvracejí).

32. Dovolání proto potud není opodstatněné.

33. V situacích, v nichž se insolvenční soud zabývá (má zabývat) tím, zda reorganizací je sledován nepoctivý záměr, vychází z „okolností“, na jejichž základě lze závěr, že reorganizací je sledován nepoctivý záměr „důvodně předpokládat“. „Důvodným předpokladem“ není „jistota“ o tom, že dlužník (nebo přihlášený věřitel) sleduje reorganizací nepoctivý záměr. Nejde o to nepoctivý „záměr“ prokázat, nýbrž o to, že zjištěné (v řízení najevo vyšlé) okolnosti (skutečnosti) odůvodňují „předpoklad“, že příslušná osoba takový (nepoctivý) záměr má (v rozhodné době měla); srov. obdobně [při výkladu ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona pro oddlužení] již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2019, sen. zn. 29 NSČR 41/2017, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 6, ročníku 2020, pod číslem 63.

34. V rovině vlastního zkoumání (ne)poctivosti dlužníkova záměru při reorganizaci je napadené rozhodnutí souladné se závěry formulovanými v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2018, sen. zn. 29 NSČR 92/2016, jakož i se závěry formulovanými v R 105/2019 (v tom ohledu, že právní normy obsahující požadavek poctivosti přitom patří k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností; srov. odstavec 24. výše). K tomu lze doplnit, že jakkoli shledává Nejvyšší soud pro poměry dané věci dovolatelovu argumentaci závěry R 112/2012 nepřípadnou (nepřiléhavou), nenalézá ani

rozpor napadeného rozhodnutí s těmito závěry.

35. Co do namítané nepřezkoumatelnosti je napadené rozhodnutí souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně se závěry obsaženými v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2543/2011, uveřejněném pod číslem 100/2013 Sb. rozh. obč. V něm Nejvyšší soud vysvětlil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele. Obdobně platí, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele.

36. K tomu lze dodat, že z ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. [které upravuje náležitosti odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku, platí obdobně pro odůvodnění usnesení, jímž se rozhoduje ve věci samé (§ 169 odst. 4 o. s. ř.) a přiměřeně se prosazuje i pro odůvodnění rozhodnutí vydaných odvolacím soudem (§ 211 o. s. ř.)] ani z práva na spravedlivý proces nelze dovozovat povinnost soudů vypořádat se s každou jednotlivou námitkou účastníka řízení. Jak opakovaně vysvětlil Ústavní soud, není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, uveřejněný pod číslem 26/2009 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. III. ÚS 3122/09). Rozhodnutí odvolacího soudu těmto požadavkům vyhovuje a dovolání ani potud není důvodné.

37. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání dlužníka jako neopodstatněného. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl [§ 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Na výsledek dovolacího řízení přitom nemá žádného vlivu okolnost, že insolvenční soud sice zamítl dlužníkův návrh na povolení reorganizace, avšak dodnes (nesprávně) nerozhodl o způsobu řešení dlužníkova úpadku (je potud téměř 3 roky nečinný, což je nezákonný stav, jenž je povinen napravit neprodleně).